

JRTR

JOURNAL OF RECREATION AND TOURISM RESEARCH
ISSN: 2148-5321

AKÇAKOCA İÇİN ALTERNATİF BİR ROTA OLARAK FAKILLI MAĞARASI; ZİYARETÇİLER GÖZÜNDEN BİR DEĞERLENDİRME

*FAKILLI CAVE AS AN ALTERNATIVE ROUTE FOR AKÇAKOCA; AN EVALUATION FROM
VISITORS' PERSPECTIVES*

Beyza HATIRNAZ^a

Özet

Akçakoca turizmin ilk başladığı günden itibaren turizm gelirini deniz turizmine bağlamıştır. Zaman içerisinde alternatif yaratma ihtiyacı duyulsa da iddialı alternatifler geliştirme noktasında yetersiz kalmıştır. Akçakoca turizmine dair en tartışılan ve çözüm aranan konulardan biri olan turizm çeşitlendirilmesi meselesinin en önemli aktörlerinden olabilecek potansiyele sahip Fakıllı Mağarası, Akçakoca'da mağara turizmine konu olabilecek iki mağaradan biri ve konu olan ise tek mağara olma özelliği göstermektedir. Bugün turizmin varlığı ve sürdürülebilirliği öncelikli olarak turizme konu olan değerlerin korunması, ikinci olarak da turizme konu olabilmelerinin sağlanabilmesinden geçmektedir. Bu bağlamda araştırma kapsamında turizme konu edilmeye çalışılan Fakıllı Mağarası'na yönelik ziyaretçi görüşleri içerik analizine tabii tutularak Maxqda nitel analiz programı ile analiz edilmiştir. Alanla ilgili Akçakoca Turizm Çalıştay Sonuç Raporu'na paralel değerlendirmeler yapılarak çözümler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akçakoca, Mağara Turizmi, Fakıllı Mağarası, Alternatif Turizm, Akçakoca Turizm Çalıştay

Abstract

Tourism income in Akçakoca has depended on the sea since the first day tourism started in the town. Although there was a need to create alternatives over time, it was insufficient to develop assertive alternatives. Fakıllı Cave, which has the potential to be one of the most important actors of the tourism diversification issue, which is one of the most discussed and sought-after issues regarding Akçakoca tourism, is one of the two caves that can be the subject of cave tourism, and the only cave that is the subject in Akçakoca. Today, the existence and sustainability of tourism depends primarily on the protection of the values that are the subject of tourism, and secondly, ensuring that they can continue to be the subject of tourism. In this context, within the scope of the research, visitor comments about Fakıllı Cave, which is tried to be the subject of tourism, were subjected to content analysis and the data were analyzed with the Maxqda qualitative analysis program. Then, evaluations were made, and solutions were presented in parallel with the Akçakoca Tourism Workshop.

Keywords: Akçakoca, Cave Tourism, Fakıllı Cave, Alternative Tourism, Akçakoca Tourism Workshop

Makele Geliş Tarihi: 10.07.2023 Makale Kabul Tarihi: 20.09.2023

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Beyza HATIRNAZ (byzhtrnz@gmail.com)

^a Düzce Üniversitesi, Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Düzce/Türkiye (byzhtrnz@gmail.com),
ORCID: 0000-0002-2932-1671

DOI:10.5281/zenodo.8394607

1. Giriş

Türkiye’de turizmin yayılması için genellikle 80’li yıllar referans gösterilmekle birlikte Akçakoca, 50’li yıllarda Türkiye’de turizmin ilk başladığı yer olarak tanımlanmaktadır. O dönem rakibinin bulunmaması yanında bakir doğası, bozulmamış doğal kumsalları, misafirperver halkı ve otantik mimarisiyle yerli ve yabancı turistleri kendisine çekmiş, dönemin önde gelenlerinin de çabaları ile Akçakoca bir turizm merkezine dönüştürülmüştür. Hem Türkiye hem de dünya genelinde artan seyahatler, yerli-yabancı turist sayıları ve profil çeşitliliği, turistlerin turizmden ve destinasyonlardan beklentilerinin çeşitlenmesi turizmciler açısından hem günü takip etmeyi hem de çeşitlenmeyle birlikte alternatif ürün ve hizmet geliştirilmesini bir zorunluluk haline getirmiştir. Zaman içerisinde turizmde görülen çeşitlenmeye bağlı olarak artan rekabete ayak uyduramayan ve ulaşımın kolaylaşmasıyla cazibesini yitiren Akçakoca doğal olarak sahip olduğu deniz, tek turizm kaynağı olarak çeşitlendirilmeden varlığını sürdürmüştür. Özellikle son dönemde yapılan toplantılar ve çalıştaylarda Akçakoca’da turizm çeşitlendirilmesi ve uygun alternatiflerin tanımlanması konuları sıklıkla gündeme gelmekte ve sürdürülebilir turizm kalkınması sürecinin sağlanıp sağlanamayacağı tartışılmaktadır. En güncel olarak Akçakoca Turizm Çalıştayı’nda Akçakoca turizminin alternatif ürün ve hizmetlerle çeşitlendirilmesi ile doğal ve kültürel değerlerin turizm ile korunması gerekliliği vurgusu yapılmıştır. Tüm bu güncel tartışmaların bir çıktısı olarak araştırma kapsamında Akçakoca’da yıllardır kayıtsız olarak da olsa ziyaretçi kabul eden Fakıllı Mağarası’nın alternatif bir rota olma durumunun ortaya koyulabilmesi için ziyaretçiler gözünden durumunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonrasında ise mevcut durum ışığında turizmin sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi ile konuya ilişkin çözüm ve önerilerin sunulması hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında Akçakoca’nın tüm turizm paydaşlarının katılımıyla gerçekleştirilen ve ortak kararların alınarak raporlandığı Akçakoca Turizm Çalıştayı sonrasında, alternatif bir destinasyon olabilme potansiyeline sahip Fakıllı Mağarası ile ilgili yapılan yorumlar dikkate alınmıştır. Yorumlar verilen yıldızlara göre değerlendirilmiş ve mağaranın turizmdeki yerinin güçlü ve zayıf yönleri ziyaretçi görüşleri doğrultusunda sunulmuştur. Bu noktada mağara ile ilgili genel kanı güzel bir alternatif rota olduğu, etrafının oldukça güzel ve açık olduğu zamanlarda kafedeki yiyecek içeceklerin lezzetli ve ev yapımı olduğu diğer yandan ise mağaranın ve çevresinin

çok bakımsız kaldığı, güvenlik önlemlerinin olmadığı ve vandallığa maruz kaldığı noktalarında kesişmektedir.

2. Akçakoca’da Alternatif Mağara Turizmi

Akçakoca Türkiye’de turizmin ilk başladığı yer olma özelliğine sahip önemli bir destinasyondur. Türkiye’de turistik rekabetin olmadığı dönemlerde dünyanın her yanından birçok farklı amaçla seyahat eden kişileri, bürokratları misafir etmiş ve sadık müşteri profiline eklemeyi de başarmıştır. Zaman içerisinde rekabetin artması, artan ulaşım alternatifleri farklı destinasyonların yükselmesine neden olurken Akçakoca’nın bu süreçte değişen turizm trendlerini yakalayamaması ile yörede turizm gerilemeye başlamıştır. Gerileme ziyaretçilerin rakiplere kaptırılmasını ve Akçakoca’nın dinlence ve eğlence alanı olarak cazibesini kaybetmesini ve yörede değişimle gelen artan hareketlilik ise uzun dönemli sakin konaklamaların ortadan kalkması durumlarını da beraberinde getirmiştir. Akçakoca bugüne kadar birçok çalışmaya konu olmuştur. Çalışmalar Akçakoca’da alternatif turizm arayışları (Zengin ve Eker, 2020), yerel halkın sürdürülebilir turizm kalkınmasıyla ilgili görüşleri (Dağlı, 2018), tüketicilerin sembolik tüketim eğilimleri (Yıldırım, 2019), yerel halkın turizmi destekleme algısı (Kulualp ve Karadağ, 2019), Akçakoca’daki turizm öğrencilerinin profesyonel eğilimleri (Çimen, 2008), Akçakoca Orhan Gazi İlkokulu binası (Sahtiyancı ve Yıldız, 2020), Akçakoca’daki kadın girişimcilerin rolü (Mesci vd, 2018), turizm girişimcilerinin bölgesel gelişimdeki rolleri (Karagöz ve Mesci, 2020), Akçakoca’nın destinasyon markası (Mesci ve Bakır, 2020), Akçakoca’daki tüketicilerin öğrenme algıları (Yıldırım ve Yurttaş, 2020), Akçakoca’daki turizm öğrencilerin kalite beklentileri (Akbaba vd, 2006), Akçakoca’daki otel çalışanlarının iş doyumu (Uçkun, Pelit ve Emir, 2004) ve Akçakoca’nın tarihi insan ekolojisi (Hatırnaz, 2022) etrafında şekillenmiştir. Mesci ve Öztürk (2017) tarafından Akçakoca’nın turizm çeşitlendirmesi ihtiyacına cevap niteliğinde bir çalışma ele alınmış; fakat alternatif turizm türlerinde sunulan ürün ve hizmetlerin ziyaretçilerce değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

2022 yılında gerçekleştirilen Akçakoca Turizm Çalıştayı’nın ana tartışma konularından biri “Alternatif Turizm” olmuştur. Bu bağlamda destinasyonda turizmin çeşitlendirilmesi noktasında Fakıllı Mağarası etrafının daha uzun zaman geçirebilmeye elverişli hale

getirilebilmesi ortaya koyulan öneriler arasındadır. Hali hazırda ziyaretçi ağırlayan alanın işletmesi profesyonel olarak yürütülmemekte ve alana yönelik herhangi bir turizm planlaması süreci işletilmemektedir. Bu da alanın güzelliği yanında işletilmeye bağlı bazı olumsuz noktaları beraberinde getirmektedir. Fakıllı Mağarası, Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından I. derecede sit alanı olarak ilan edilmiş ve korumaya alınmıştır. Alanın altyapı çalışmaları tamamlanmış; ışıklandırma, tanıtım yazıları, korkuluk, yürüme alanı tamamlanarak ziyarete açılmıştır. Toplamda 1017 metre olan mağaranın, ziyaretçilere açık olan kısmı 350 metredir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013). Koruma alanı olması, ekoturizm ilkelerine uygun bir modele dönüştürülmesi durumunda alanın turizmle korunabilmesinin sağlanmasının da önünü açmaktadır. Bu bağlamda ilk aşamada yapılması gereken mevcut durumun ortaya koyulmasıdır. Ele alınan araştırma hali hazırda turizme konu olan ve Akçakoca'daki mağara turizminin tek temsilcisi olan Fakıllı Mağarası'nı, mevcut durumunu ortaya koymak ve çalıştaydaki ilgili başlıklarla durumunu değerlendirebilmek adına alanı ziyaretçi görüşleri bağlamında değerlendirmeye almıştır.

3. Yöntem

Belirtildiği üzere Akçakoca'da turizmin tektipleşmesi ve potansiyelin koruma kullanma dengesi gözetilerek turizme konu olamaması önemli sorunlardan biri olarak tanımlanmıştır. Buna bağlı olarak Akçakoca'da alternatif turizm arayışı her dönem soru işareti olan ve son dönemde yeniden masaya yatırılan ve hem alanyazında hem de yerel toplantılarda tartışılan önemli konulardan biridir. Araştırma alanyazındaki boşluğu ve Akçakoca'nın alternatif turizm tanımlaması ve anlamlandırması sürecinde soru işaretlerinden birini giderebilmek adına ele alınmıştır.

Araştırma Akçakoca'daki önemli alternatif aktivitelerden olan Fakıllı Mağarası'na yönelik ziyaretçi görüşleri aracılığıyla destinasyonun Akçakoca için güçlü bir alternatif turizm rotası olma durumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma "*Fakıllı Mağarası Akçakoca için deniz-kum-güneş turizmine alternatif bir rota mıdır?*" temel problemi üzerinden şekillendirilmiştir. Bu sorunun cevaplanabilmesi için kaynak olarak ziyaretçi yorumları incelenmiş ve analiz edilmiştir. Fakıllı Mağarası'nın alternatif bir rota olması durumu memnuniyet ve tavsiye etme durumları üzerinden değerlendirilmiş ve şu alt problemler belirlenmiştir;

- *Fakıllı Mağarası'nı ziyaret eden kişilerin bildirdikleri olumlu yorumların içerikleri nasıl çeşitlenmiştir?*
- *Fakıllı Mağarası'nı ziyaret eden kişilerin bildirdikleri olumsuz yorumların içerikleri nasıl çeşitlenmiştir?*
- *Fakıllı Mağarası'na yönelik ziyaretçilerce bildirilen olumlu ve olumsuz yorumların ağırlıkları ne şekildedir?*
- *Yorumlar itibariyle ziyaretçiler Fakıllı Mağarası'ndan memnun mudur?*
- *Yorumlar itibariyle ziyaretçiler Fakıllı Mağarası'nda ve çevresinde sunulan ürün ve hizmetlerden memnun mudur?*
- *Yorumlar itibariyle ziyaretçiler Fakıllı Mağarası'nı tavsiye etmekte midir?*

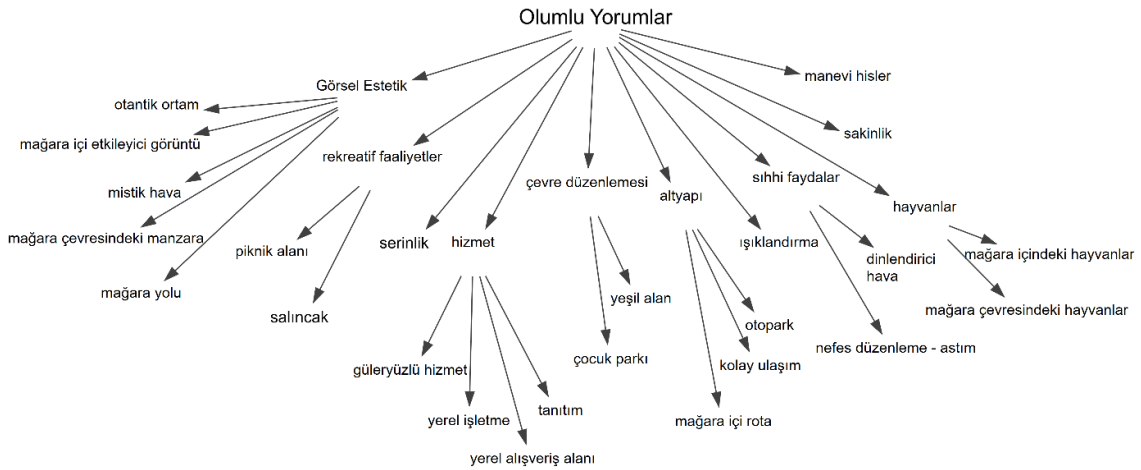
Müşteri ilişkileri yönetiminin kazandığı interaktif tutum müşterilerin süreçlere aktif katılımlarının teşvik edilmesi ve hatta veri bankasına dönüştürülmesini sağlamıştır. Elde edilen verilerle profilleme, yeni ürün&hizmet geliştirme, var olan sistemler üzerinde geliştirmeler ve iyileştirmeler yapma gibi birçok fayda sağlamaktadır. Bu süreçte gelişen teknolojiler hem erişim kolaylığı hem de megadata sunabilme kapasitesi nedenleriyle interneti en önemli ürün&hizmet değerlendirme alanı haline getirmiş ve kişilerin hem memnuniyet hem de memnuniyetsizliklerini açıkça ve ayrıntılı olarak dile getirdikleri mecraya dönüşmüştür. Akıllı telefonlarla artan internet erişimi tüm işlemlerin telefonda kolayca yapılabilmesine ve insanların internette daha aktif bulunmalarına neden olmuştur (Yücelten, 2016: 9-10). Bu durum turizm de dahil olmak üzere her alandaki uygulamaların artışı, insanların interaktif düzlemde daha etkin yer almaları ve fikir paylaşımlarında daha sık bulunmalarını beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan fikirler bahsi geçen ürün&hizmet ve de destinasyonların imajlarını şekillendirmekte ve yargı oluşturmaktadır (Çiçek vd., 2013: 2). Ana soruyu cevaplayabilmek adına ziyaretçilerin destinasyona yönelik Google üzerinden sundukları olumlu ve olumsuz görüşleri, destinasyonu tanımlama biçimleri ve tavsiye durumları dikkate alınmış ve veriler içerik analizine tabii tutulmuştur. Araştırma verilerinin Google'dan alınmasının nedeni ise en fazla yorumun bu sayfa üzerinden yapılmış olmasıdır. Araştırma tipik bir durum analizi örneği sunmaktadır.

Araştırmaya konu edinen veriler Fakıllı Mağarası'nı ziyaret eden kişilerin "Google" üzerinden yaptıkları yorumlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, 2022 ve 2023 yıllarında yapılan toplamda 369 yorum incelenmiş ve analize tabii tutulmuştur. Araştırma

kapsamında Akçakoca'nın tüm turizm paydaşlarının katıldığı Akçakoca Turizm Çalıştayı'ndan sonraki dönemi içermesi nedeniyle son 2 yıl dikkate alınmıştır. Araştırmaya konu edilen 2 yılın aynı zamanda pandeminin etkisinin hafiflediği dönem olması seçilen süre aralığını güçlendirmektedir. Bu süreçte mağarayı ziyaret eden kişilerin güncel yorumları üzerinden memnuniyet durumunun, olumlu ve olumsuz özelliklerinin ziyaretçiler gözünden belirlenmesi noktalarında önem teşkil etmekte ve Fakıllı Mağarası'nın Akçakoca için alternatif bir rota olup olmadığı sorusunu cevaplandırabilmemizin argümanlarını sunmaktadır. Zengin ve Eker (2020) ele aldıkları çalışmalarında paydaşlar gözünden Fakıllı Mağarası'nın alternatif yaratma potansiyelinin SWOT analizini gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada farklı olarak ürün ve hizmetin sunulduğu kişiler olarak ziyaretçilerin yapılan çalışmalar ve geliştirmeleri izleyen dönemde Fakıllı Mağarası'nın güncel durum değerlendirmelerinin analizini ortaya koyulmuştur. Diğer bir deyişle; araştırma yapılan toplantılar ve ortaya koyulan görüşlerin alternatif bir turizm potansiyeli barındıran Fakıllı Mağarası'nın ürün ve hizmet sunumuna ne derece etki ettiğini ve alanın alternatif yaratabilme potansiyelinin ne derece hayata geçirilebildiğini açıklığa kavuşturmayı hedeflemektedir. Mevcut durum analizinin ortaya koyulan fikirler ve öneriler etrafında değerlendirilmesi ve bir çerçeve dahilinde durum analizinin geliştirilmesi Akçakoca'da alternatif turizm alanı geliştirilmesinde önemli bir adım görevi görecektir. Araştırmanın önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Verilerin analizi için Maxqda nitel analiz programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Analize tabii tutulan toplam 369 yorumun 12'si 1 yıldızlı, 14'ü 2 yıldızlı, 32'si 3 yıldızlı, 68'i 4 yıldızlı ve kalan 243'ü ise 5 yıldızlı yorumlardan oluşmaktadır. Bazı düşük yıldızlı yorumlar iyi bazı görüşleri de kapsarken 5 yıldızlı yorumların bazıları da altyapı, kirlilik ve bakımsızlık konularında görüş beyan etmektedir. Yorumlar olumlu ve olumsuz yorumlar ve belirlenen alt başlıklar üzerinden yorumlanmıştır. Bu amaçla yorum içeriklerini yansıtacak şekilde 11 olumlu ana kod, 7 olumsuz ana kod oluşturulmuştur ve alt kodları ile şekil yardımıyla sunulmuştur. Kodların açıklamalarında farklılaşan yorumlardan isimsiz olarak sunulanlara direkt olarak yer verilmiştir.

Şekil 1: Olumlu Yorumların Hiyerarşik Kod Dağılımı

Mağara ile ilgili yapılan olumlu yorumlar mağaranın görsel bütünlüğü ve estetiği, mağara ile dışarı arasındaki sıcaklık farkı, çevresindeki rekreatif faaliyetler, çevre düzenlemesi, mağara çevresinde yerel halk tarafından sunulan hizmetlerin çeşitliliği ve içtenliği, mağaranın altyapısı, mağaranın sağladığı inanılan sıhhi faydalar, bölgenin sakinliği, mağaranın insanda uyandırdığı manevi hisler ve mağara çevresindeki ve içindeki hayvanlardan oluşmaktadır.

Görsel estetik; kendi içerisinde mağara yolu manzarası, mağaranın çevresindeki ortam ve manzara, mistik hava, otantik ortam, mağara içinin doğal güzelliği olarak kodlanmıştır. Mağara içinin doğal görüntüsünün güzelliğinden 19 farklı yorumda, otantik ortamdaki 9 farklı, etrafının manzarasının güzelliğinden 8 farklı, mistik havadan 3 ve mağara yolu manzarasının güzelliğinden 2 farklı yorumda bahsedilmiştir. Köy içerisinden geçilerek gidilen mağara Akçakoca köylerinin bir örneğinin de görülmesini sağlamaktadır.

Rekreatif faaliyetler; yorumlarda en çok bahsedilen ve beğenilen yönlerden biridir. Mağara girişindeki salıncak özellikle fotoğraf çektirmek isteyen ve/veya ailesi, çocukları ile eğlenmek isteyen kişilerce olumlu yorumlanmıştır. Salıncak 25 yorumda geçerken, bölgede piknik yapılabildiğinden ve piknik alanının estetiğinden 12 farklı yorumda bahsedilmiştir.

Sıcaklık farkı; genelde yaz döneminde mağarayı ziyaret edenlerin yorumlarından oluştuğundan mağaranın oldukça serin olduğundan ve rahatlatıcı, ferah bir etki yarattığından bahsedilmiştir. 39 farklı yorumda serinliğin verdiği güzel hissen ve yaz döneminde kesinlikle ziyaret edilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Mağarayı kış

döneminde ziyaret eden 3 kişi ise mağaranın dışarının soğuşuna rağmen ılıman havası olduğundan bahsetmiştir.

Hizmet; hizmet hem olumlu hem de olumsuz yorumlarda da yer almaktadır. Olumlu yorumlardaki hizmet ziyaretçilerin görevlilerden, çevredeki işletmelerden ve sunulan yiyecek-içeceklerden memnuniyetlerini dile getirdikleri yorumları içermektedir. Köyden kişilerin işletmeciliği üstlendiği alanda 6 yorumda hizmetin güleryüzlü ve kişilerin samimi olduklarından; 5 yorumda yerel işletmelerde sunulan aperiatiflerin lezzetinden ve yine orada yetişen ürünleri satın alabilecekleri yerlerin tüm ziyarete bütünleyici bir hava kattığından bahsedilmiştir. 14 yorumda ise mağara çevresindeki işletmelerden sunulan hizmetten memnun olduğu belirtilmiştir. Yine mağarayı ziyaret eden bir yabancı turist yorumunda görevlilerin İngilizce bilmeseler de mağarada kendilerine eşlik ettiklerinden bahsetmişlerdir. Benzer şekilde mağaranın işletmeciliğini üstlenen kişilerin ayrıntılı bilgi paylaştığını iletmiştir. Bu noktada oldukça temel niteliklerden bahsediliyor olsa da bir uğrak noktasına dönen Fakıllı Mağarası'nda sunulan yerel hizmetten genel itibariyle memnun olduğu görülmektedir.

Çevre düzenlemesi; çevre düzenlemesi yorumları altında hem mağara girişindeki peyzaj düzenlemeleri hem de çocuk parkı alanı dikkate alınmıştır. Yorumların 7'sinde mağara etrafında keyifli vakit geçirdiklerinden bahsetmişlerdir.

Altyapı; altyapı başlığına dahil edilen yorumlar mağara içi rota, merkezden mağaraya ulaşım ve otopark ile ilgili yorumlardır. Yorumlar genellikle mağaraya ulaşımın kolay olduğu yönündedir (15). Mağara içi rota ile ilgili 3 yorum yapılmış, burada da takip edilen yolun açık olduğundan ve kolay gezildiğinden bahsedilmiştir. Son olarak ise mağara etrafında otopark hizmeti sunulduğu (1) fakat yüksek sezonda yeterli olmayabileceğinden bahsedilmiştir.

Işıklandırma; mağara içi ışıklandırmanın yeterli ve estetik olduğundan bahsedilen yorumları ifade etmektedir. Toplamda 14 kişi mağaradaki ışıklandırmalardan olumlu bahsetmiştir. Diğer yandan ışıklandırmanın ayrı bir başlık olarak ele alınmasının nedeni olumsuz yorumlarda ışıklandırma ile ilgili eleştirilerin bulunmasıdır.

Sihhi faydalar; mağaranın nefes alımını kolaylaştırmaya ve astıma iyi geldiği iddia edilmektedir. 9 kişi mağaranın nefesi düzenleme etkisinden ve bu konudaki iddialara yönelik bilgilendirmelerden, 3 kişi ise mağaranın verdiği dinlendirici hissiyattan

bahsetmiştir. Mağaranın dışarı ile olan sıcaklık farklı ve içerisindeki temiz havanın insanlar üzerinde dinlendirici bir etki yarattığı söylenmektedir; “*Dupduru bir hava. Dinlenmiş hissediyorsun çıkınca,*”, “*Çok güzel mağara serin ve ferah insanı rahatlatan bir antik mağara.*”

Sakinlik; 5 kişi mağaranın kalabalık olmayan, sakin, kafa dinlemeye müsait bir çevresi olduğundan bahsetmiştir. Buna göre mağara ziyaretine ek olarak çevresinde zaman geçirmenin de dinlendirici etkisi vurgulanmıştır.

Manevi hisler; bir yorumcu mağaranın kendisinde uyandırdığı manevi hislerden bahsetmiş ve mağaranın etkileyici ve mucizevi olduğundan bahsetmiştir.

Hayvanlar; mağara içindeki ve dışındaki hayvanlar da yorumlara konu olmuştur. 3 yorumda mağara içerisindeki faunaya dair gözlemlenebilen yarasalardan bahsedilmiştir. Mağara etrafındaki alanda bulunan hayvanlar olumlu olarak 5 yorumda yer almıştır. 1 yorumda bir köpeğin kendilerine mağara içine eşlik ettiklerinden; “*Kapıda sürekli bir görevli yok, kendimiz girip geldik bir de köpek eşlik etti bize*”, 1 yorumda ise çevredeki köpeklerin mağaradaki çöpleri dışarı çıkartıklarına şahit olduklarını ifade etmişlerdir; “*Ayrıca insanoğlunun pisliklerini ağızda dışarı taşıyıp ortamın güzelliğini koruyan minik köpeklerin rehberliği de unutulmaz oldu bizim için...*”

Olumlu yorumların bir kısmı da şekilde sunulmayan öneri ve tanımlamalar üzerinden yürütülmüştür. 82 yorumda mağaranın ve çevresinin zaman geçirmek için güzel bir alternatif olduğundan bahsedilmiştir. 82 yorumun 37’si alanı pozitif sıfatlarla tanımlamaya yönelik ifadeleri içerirken, kalan 45’i alanın ziyaret edilmesi için tavsiye edilmesine yönelik ifadeleri içermektedir. Tablo 1’de bu alanda sunulan olumlu yorum ve tanımlamalara yer verilmiştir.

Tablo 1: Fakıllı Mağarası ile ilgili Olumlu ve Olumsuz Yorumların Dağılımı

Tanımlama		
Güzel yer Gezilmesi ve vakit geçirmek için uygun bir yer salıncak harika Çok güzel mağara ve yer güzel Çok güzel bir yer Çok iyi çok güzel bir mağara :) Ülkemizdeki doğal güzellikleri görmek insanı mutlu ediyor. Her yanı cennet gidip görülmesi gereken yerlerden birisi tavsiye ederim. Güzel bir mağara.		Çok doğal, görülmesi gereken yerlerden biri. Görülmesi ve sahip çıkılması gereken doğal güzelliklerimizden. Tam bir doğa harikası Akçakoca da turistlerin ziyaret edebileceği mağara Çok güzel. Gerçekten harikaydı! Güzel bir tecrübe.

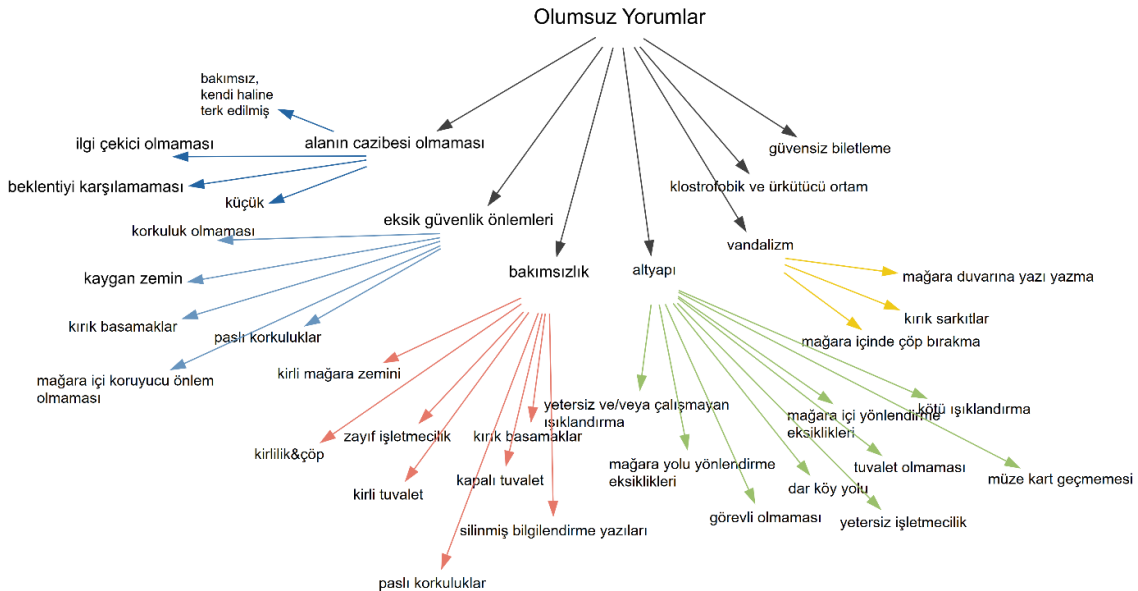
	<p>Çok güzeldi Çok güzel turizm için ideal bir yer Çok güzel görülmesi gereken bir yer Böyle mükemmel bir doğa harikası sını görebileceğimiz ummamıştık,yol üstünde gitmeye değer bir yer Cok begendim cok iyi Çok güzeldi. Kesinlikle tavsiye edilir Güzel. Mükemmel bi deneyim. Güzel ve harika bir yer. Dupduru bir hava.dinlenmiş hissediyosun çıkınca. Güzel ve doğal bir yer</p>	<p>Görülmesi bir yer Çok güzel bir mağara. Süper Küçük ama güzel bir mağara. Heyecan verici Aileniz için harika bir yer. Cok guzel bir atmosfer Çok teşekkür güzel birmagara Güzel bir mağara Güzel bi yer salıncak harika Atmosfer çok iyi Çok şaşırtıcı ve güzel bir yer, harika bir doğa ve farklı bir deneyim</p>
Tavsiye	<p>Görülmesi gereken yerlerden biri Akçakocaya gittiğinizde kesinlikle gidin derim.gezmeye değer bir yer.. Sarkıtlarla dolu yolunuz üstüneyken uğranması gerekn bir mekan. Görülmesi gereken yerlerden birisi Fakıllı mağarası düzce nin en önemli mağaralarından birisi Geçerken mutlaka uğrayın. Düzce de görülmesi gereken bir yer Akçakoca da gidilmesi gereken bir yer Yakınlardaysanız mutlaka görün derim. Gezilmesi gerek. Mutlaka gidilmesi gereken bir yer Görülmeye değer bir atmosferi var . 300 metre yürüyüş mesafesinde. Görmenizi tavsiye ederim, gitmezseniz pişman olursunuz! Görülmesi bir yer Soguk ve gerçekten buyuk bi magara ilgi cekici idi Serinlik ve tarih kokusu isteyen herkes gitmeli Güzel gezilmeye görülmeye değer biryer Bu güzel kasabada kısa bir konaklama için çok temiz bir yer. Mağaranın sarkıtları, derinliği, genişliği ve atmosferi görülmeye değer.. Çok güzel bir yer içerisi baya soğuk yazın çok güzel oluyor Cok guzel gidilmesi gerek. Küçük ama güzel bir mağara. Gerçekten görülmeye değer bir mağara Geldiğim çoğu mağaradan daha güzel ve etkileyici. Gidip görülmesi gereken bir yer. Ama bence gezip görünmeli çok begendim Ben fotoğraflardan baya küçük bir mağara sanmıştım ancak gitmeye değer özellikle bu sıcak havalarda içerisi aşırı serin</p>	<p>Güzel gezilmesi gereken bir mağara tavsiye ediyorum Bir mağara için fazla büyük. Gidip gezmeye degecek güzellikte. Kesinlikle tavsiye ederim. Görülmesi lazım Herkesin mutlaka deneyimlemesi gerekiyor Harika bir yer. Herkese tavsiye edebileceğim doğal bir güzellik Güzel görmeye değer Fakıllı köyü için çok önemli bir yer. Mağara bir doğa harikası mutlaka görülmesi gereken yerlerden biri Çok süper herkesin görmesi gereken bir yer. Akçakoca ya giderseniz kesinlikle görülmesi bir yer Küçük bir alan gezelse de akçakoca'ya gelen herkesin kesinlikle ilk görmesi gereken yer. Ailenizle birlikte ziyaret etmek ve gününüzün tadını çıkarmak için çok güzel bir yer. Sakin bir öğleden sonra kesinlikle görülmeye değer. Olağanüstü yürüyüş ve yürüyüş güzel mağaralar ve bisikletlerinizi getirebileceğiniz harika aktivitelerle güzel bir deneyimdi 🏞️ ve bir arkadaşınız ve ailenizle birlikte tatil gününün tadını çıkarmak için yerin tadını çıkarın, Yerlerde çamur olabiliyor. Çok büyük bir mağara değil ama girdiğinize deiyor bence. Akçakocaya gittiğinizde kesinlikle gidin derim.gezmeye değer bir yer..</p>

Böyle bir şey beklemiyordum. Akçakoca ya 20 dk bir mesafede gidilip görülmesi gereken bir yer Doğa güzellikleri mükemmel akçakoca merkeze çok yakın	Çok beğendiğim bir mekan oldu ama yanında yöresinde pek birşey yok. 350 metre yürüme yolu var dediler o kadar olduğunu düşünmüyorum ama güzel bir deneyim daha önce böyle bir mağaraya gitmeyenlere deneyim olması için tavsiye ederim.
---	--

Her ne kadar olumlu yorumlar alana yönelik memnuniyetin belirtilmesi ve pekiştirilmesi açısından önem arz etse de geliştirme ve sürdürülebilirliğini sağlayabilme adına eleştirilerin ve olumsuz yorumların analiz edilmesi, yorumlanması ve çözüm geliştirilmesi bu aşamada daha büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bir sonraki bölümde olumsuz yorumlar gruplara ve alt başlıklarına ayrılarak sunulmuş ve örnek birkaç yoruma yer verilerek pekiştirilmesi hedeflenmiştir.

Olumsuz Yorumlar ve Eleştiriler

Bu başlık altında olumsuz yorumlar analiz edilerek gruplandırılmıştır. Olumsuz yorumların daha çeşitli olması nedeniyle net ayırım sağlanabilmesi adına aynı gruptaki başlıklar renklendirilmiştir. Olumsuz yorumlar alanın cazibesinin olmaması, eksik güvenlik önlemleri, bakımsızlık, altyapı, vandalizm, kloströfobik ve ürkütücü ortam, güvensiz biletleme olarak gruplandırılmıştır (Şekil 2).

Şekil 2: Olumsuz Yorumların Hiyerarşik Kod Dağılımı

Alanın cazibesinin olmaması; olumlu yorumlardaki tavsiye yorumlarının karşı

yorumlarına bu başlıkta yer verilmiştir. Nedenleri ile çeşitlendirilen tavsiye etmeme yorumları alt başlıklar olarak sunulmuştur. Buna göre bakımsız ve kendi haline terk edilmiş bir alan havası vermesi (16), ilgi çekici olmaması (15), beklentiyi karşılamaması ve gelmeye değmeyeceği (13), küçük bulunması (10) bu konuda yapılan olumsuz yorumlar ifade etmektedir. Toplamda 54 yorumda keskin ifadelerle tavsiye etmeme cümleleri kurulmuştur. Her ne kadar kişisel beğeni durumu da söz konusu olsa da alanın bakımsız olması nedeniyle estetik ve güvenli gelmemesine bağlı olarak sunulan ziyaret edilmemesi gerektiğine yönelik yorumlar geliştirilebilecek bir konuyu ortaya çıkarmaktadır.

Eksik güvenlik önlemleri; yine geliştirilebilecek ve geliştirilmesi gereken konulardan biri de alandaki eksik güvenlik önlemleridir. Özellikle zeminin kayganlığı 29 ile en çok tekrarlanan şikayetler arasındadır; hatta bir yorumcu mağarada düşerek bacağını kırdığından bahsetmiştir. Bir diğer mesele ise basamakların kırık olduğu ve korkulukların paslı olduğuna dair yapılan yorumlardır. 2023 yılı yorumları içerisinde toplamda 6 yorumda kırık basamaklardan ve paslı korkuluklardan bahsedilmiş ve güvenlik konusunda uyarı yapılmıştır. Bunun dışında mağara içindeki yürüyüş alanında koruyucu önlemlerin olmaması ve çocukların ve insanların kolayca mağaranın iç kesimine girebilmeleri ve/veya düşebilmelerine de bir yorumcu tarafından değinilmiştir. Bu durum hem ziyaretçileri hem de mağara değerlerinin sürdürülebilirliğini riske atan önemli bir eksikliklerdir.

Bakımsızlık; bakımsızlık ve eksik güvenlik önlemleri paslı korkuluklar ve kırık basamaklar noktalarında kesişmektedir. Bakımsızlığın getirdiği güvensiz ortam alanı ziyaret edebilecek profili oldukça daraltmaktadır. Bakımsızlık konusu içerisinde dışarıdan taşınan toprak nedeniyle kirlenen mağara zemini, mağara içerisinde ve dışarısında görülen çöpler, kapalı ve/veya kirli tuvaletler, silinmiş bilgilendirme yazıları ve tüm bunların nedeni olarak da zayıf işletmecilikten bahsedilmiştir. Mağara zemininin kirli olduğundan 4 yorumda, çevrenin ve mağara içinin kirliliğinden ise 7 yorumda bahsedilmiştir. Yine benzer şekilde mağara işletmesinin bir tuvaleti olmadığından (1), çevredeki diğer tuvaletlerin de kapalı (1) veya kirli (1) olduğundan bahsedilmiştir.

Altyapı; ışıklandırma altyapı sorunlarının ilkidir. Buna göre ışıkların ziyaret esnasında açık olmaması, açılmaması ve görevli de bulunmamasına bağlı olarak gezmek isteyen

kişilerin cep telefonu ışığıyla gezmek durumunda kaldıklarına yönelik şikayetleri içermektedir; “...mağaranın elektrikleri kapalıydı bu sebepten dolayı telefon ışığıyla mağarayı gezmek zorunda kaldım. Buranın işletmesi muhakkak profesyonel birilerine verilmeli bu şekilde turizme kazandırılması mümkün değil.” 6 yorumda ışıklandırma ile ilgili sorun yaşandığından bahsedilmiştir. Destekleyici bir unsur olarak mağara içinde yönlendirmelerin, herhangi bir görevlinin olmaması ve içeriğinin bilinmemesine bağlı olarak yalnız oldukları için mağaranın içlerine ilerlemedikleri ve dolayısıyla mağarayı gezemediklerine dair yorumlar da bulunmaktadır; “Konuşacak birini bile bulamadım. İyi kötü sezon başlamasına rağmen ışıklar vs. kapalıydı. Mağara kapısı açık ama ışısız karanlık ve tehlikeli olduğundan girişten geri döndüm”. Yorumların birinde ışıklandırmanın alanın karakterine uymayacak şekilde yapıldığından, bir diğerinde ise mağara içindeki bilgilendirme yazısının silik ve okunamaz olduğundan bahsedilmiştir; “Mağara hakkında bir yazı var okumak mümkün değil. Bu kadar olur.”

Altyapı konusundaki diğer bir tekrarlanan şikâyet ise mağaraya giden yolda mağaraya yönelik yeterli yönlendirmenin olmamasıdır; “Köy yerinde bulunan, hiçbir yönlendirme, tanıtım, işaretleme olmayan bir mağara.”

Bakımsızlık içerisinde de değinilen ve bir altyapı sorunu olan tuvalet eksikliği yinelenen sorunlardan biridir. Özellikle bölgede piknik yapmak ve zaman geçirmek isteyen kişiler için sorun oluşturan bu hususa ek olarak çevredeki diğer tuvaletlerin de kirliliğinden ve kullanılamaz olduğundan bahsedilmiştir. Tüm bunlar alanın işletmeciliğinin zayıf olması ile yorumlarını da beraberinde getirmiştir; “daha bakımlı, düzgün bir sistem kurulsa popüler bir mekân olabilir,” “İşletme zayıf ama gerçek bir mağara deneyimi için müthiş,” “Burası da muhteşem bir yer. Ama keşke işletmesi daha profesyonel olsa,” “İki kez ziyaret ettim ikisi de hafta içiydi her iki ziyaretimde de hiçbir sorumlu yoktu ve mağaranın elektrikleri kapalıydı bu sebepten dolayı telefon ışığıyla mağarayı gezmek zorunda kaldım. Buranın işletmesi muhakkak profesyonel birilerine verilmeli bu şekilde turizme kazandırılması mümkün değil.”

Vandalizm; destinasyonun en büyük sorunlarından biridir. Mağara içerisinde yiyecek- içecek kalıntılarının ve çöplerin bırakılmasının yanında mağara duvarına yazılar yazılmış olması (5) ve hatta sarkıtların kırılmış olması (4) yorumlarda eleştirilen; alanın dokusunu, özelliğini ve buna bağlı olarak da turistik önemini yitirmesine neden olacak önemli

konulardandır; “İnsanımız hırpalayarak sevmeyi bildiği için sarkıtların çoğu kırılmış ve incinmiş,” “Nispeten korunmuş. Ancak dikit ve sarkıtlar ziyaretçiler tarafından kopartılmış. İlgilenilmeli,” “...her yerde olduğu gibi Vandallar buraya da girmişler ve abuk subuk izler bırakmışlar”, “...fakat insanımız her zamanki gibi duvarlara isimler kazımışlar (Hiç bitmeyen aşklarını).” “Ben olsam düzelsin o güzelim sarkıtlar diye kapısına kilidi vurup 1000 yıl açtırmam 1000 yıl sonra yeniden medeni insanlar olduğunda açtırırım kapısını, yazık hep kırılmış sarkıtlar ilgisiz taşların üzerine yazılan isimleri hiç demiyorum.”

Klostrofobik ve ürkütücü ortam; bu başlık altında ele alınan yorumlar bir sorundan öte kişisel rahatsızlıkları ifade etmektedir. Klostrofobi sorunu olanların alana girmekte zorlandıkları ve başkalarının da zorlanabileceklerine dair yorumlar (6) bu gruptaki çoğunluk yorumlardır; “Bir ara yalnız kaldım. Klostrofobik olduğumu öğrenmiş oldum. İnsan ister istemez tedirgin oluyor,” “Biraz bakımsız bir mağara ve çok bunaltıcı o kadar mağara gezdim klostrofobi mi azdıran başka mağara hatırlamıyorum,” “Bugün Akçakoca’ya giderken uğradık, içini gezdik. Güzeldi, kapalı alan fobisi olanlar için biraz sıkıntı olabilir.” Bu konudaki diğer yorumlar ise mağarayı yalnız gezmenin ürkütücü olduğuyla ilgilidir (5). Bazı yorumlar ise her ne kadar korkutucu gelse de mağaranın olumlu yönünü de vurgulamaktadır; “...İçi de süper güzel ve korkutucu.”, “Ürkütücü bir o kadarda merak uyandıran bir yer.”

Güvensiz biletleme; alanın profesyonel olmayan işletmesine daha önceden de değinilmiş olmasına rağmen biletleme konusunda daha ciddi yorumlar yer almaktadır. Buna göre biletlemenin güvensiz ve nedensiz olduğuna yönelik eleştirilere rastlamak mümkündür; “...Üstelik kişi başı girişte 8tl alan biri var. Fiş filan da vermiyor. İlk işim burayı şikâyet etmek olacak. Ücreti neye göre belirlemiş anlayamadık. Boşa zaman kaybı bir yer,” “...Muhakkak fişinizi alın. Benimle 50 kişi giriş yaptı 1 kişiye dahi fiş veya makbuz verilmedi. Takibi kim tarafından yapılmakta toplananlar nereye gitmekte muamma,” “Benim en çok garipsediğim şey girişte bilet satışı çok enteresandı. Bileti çocuklar sattığı için ilk başka anlam veremedim bu duruma. Gelenlerin ilk etapta güvenirliliğini sarsabilecek bir durum olduğunu düşünüyorum.”

İşıklılandırma, işletmecilik, alanın cazibesi, ulaşım, mağara içi gezme rotası, mağara içi atmosfer konuları olumlu ve olumsuz yorumlara maruz kalmıştır. Buna göre Tablo 2’de

karşılaştırmalı verileri sunulmuştur.

Tablo 2: Olumlu ve Olumsuz Yorumu Konu Olmuş Hususların Karşılaştırılması

	Olumlu	Yorum sayısı	Olumsuz	Yorum sayısı
Işıklandırma	Estetik ve iş görür ışıklandırma	14	Yetersiz ve/veya çalışmayan ışıklandırma	6
İşletmecilik	Güler yüzlü hizmet	6	Zayıf işletmecilik	6
	Yerel işletme	14		
	Yerel alışveriş alanı	5		
	Tanıtım	2		
Alan cazibesi	Güzel atmosfer	81	Bakımsız olması	16
			İlgi çekici olmaması	15
			Beklentiyi karşılamaması	13
			Küçüklük	10
Ulaşım kolaylığı	Kolay ulaşım	15	Mağara yolu yönlendirme eksiklikleri	2
Mağara içi gezme rotası	Açıklayıcı	3	Mağara içi yönlendirme eksiklikleri	4
Mağara içi atmosfer	Dinlendirici	3	Klostrofobik	4
	Nefes açıcı	9	Ürkütücü	5

Sunulan verilerin genelinde çok büyük farklar olmamakla birlikte olumlu yorumların beğenilen noktaların devamlılığının sağlanabilmesi; olumsuz ve eleştirilen durumların ise ortadan kaldırılması veya geliştirilmesi kaç kişinin yorumunda bahsettiğinden bağımsız olarak alanın turizmde devamlılığını sağlayabilmek adına gereklidir.

5. Sonuçlar ve Öneriler

Fakıllı Mağarası mevcut durumu itibariyle Akçakoca'da alternatif bir rota olma potansiyeline sahip olmakla birlikte potansiyelinin optimum düzeyde kullanılmayan bir destinasyon olarak varlığını sürdürmektedir. Alanın ekolojik ve coğrafi değerleri, köy yaşantısının içinde yer alması, yol güzergahının merkeze yakınlığı ve köy yolu boyunca sürmesi yorumlarda bahsedilen ve alanın alternatif bir rota olabilme özelliğini güçlendiren özellikleridir. Özellikle ekoturizm ilkelerine bağlı kalınarak geliştirilecek alanın alternatif ulaşım biçimlerine açılması, destinasyonda yörenin özelliklerini, kültürel çeşitliliğini ve özgün doğasını vurgulayacak yatırımların yapılması ve koruma

önlemlerinin alınması hem alanın özgünlüğünün, ekolojik ve coğrafi değerlerinin korunmasına hem de yerel halkın turizm sürecine aktif katılımının sağlanabilmesine olanak sağlayabilecektir. Bu sayede alanın sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilebilmesi ve kayda değer alternatif bir rota olarak değerlendirilebilmesi mümkün olabilecektir. Mağara turizmi şüphesiz Akçakoca turizminin temel odak noktalarından biri değildir. Diğer yandan alternatif bir rota oluşturması, giden insanların dikkatini çekmesi ve beğenilerini kazanabilmesi Akçakoca’da yapılabilecekler listesine önemli bir alternatif ekleyebilmesi yani Yukarı Mahalle Yöresel Pazarı gibi Akçakoca’nın ihtiyacını duyduğu yeni bir alternatif rota belirlenebilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda olumlu yorumlar kadar olumsuz yorumlar üzerine durulması ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Akçakoca Turizm Çalıştayı’nda da mağara turizmi konusunda ortaya atılan bazı önemli hususlar bulunmuştur. Yorumların analizi çalıştay kapsamında dile getirilen bazı meselelerin güncel zamanda varlığını hala devam ettirdiğini göstermektedir. Önemli görülen birkaç başlık şu şekildedir;

“İlçede turizm çekiciliklerinin (Ceneviz Kalesi, Fakıllı Mağarası, Cumayanı Mesire alanı v.b) buldukları alanlardaki çevre ve görüntü kirlilikleri”; Fakıllı Mağarası nezdinde mağara içinde ve dışındaki yoğun kirlilik ziyaretçilerin dillendirdiği önemli ve kalıcı olarak çözülmesi gereken en önemli sorun olmaya devam etmektedir. Mağara içine izleme sistemlerinin kurulması ile çöp atan veya mağaraya yazı yazma, sarkıtları kırma gibi faaliyetlerle zarar veren kişilere koruma-kollama hedefi gereği ceza uygulanması alanın kirlilikten ve bozulmadan korunabilmesi adına caydırıcı olacaktır. Görsel bozulmanın yanında mağara içindeki ve dışındaki flora-faunanın da kirlilikten olumsuz etkileneceğini ve alanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesinin mağara içi ekosistemlerinin korunabilmesine bağlı olduğunu vurgulamak bu noktada önemlidir. Bu süreç kapsamında alandaki tüm güvenlik ihlallerinin inisiyatifte bırakmadan ortadan kaldırılması ve sürekli olarak kontrol edilmesi de gerekmektedir. Ziyaretçilerin mağaranın içine girebilmelerine olanak tanıyan korkulukların değiştirilmesi ve kontrollü güzergahtan mağara içine geçişi engelleyecek forma sokulması hem mağaranın korunması hem de başta çocuklar olmak üzere ziyaretçilerin tümünün güvenliğinin sağlanabilmesi açısından gereklidir.

Kalifiye personel eksikliği (konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, mağara, enformasyon ofislerinde vb.); çalıştay metninde bahsedilen Akçakoca’da alternatif

turizmin gelişmesine ket vuran bir diğer önemli husustur. Alanda işletme sayısı açısından bir eksiklik yorumlarda göze çarpmamaktadır. Diğer yandan sunulan hizmetin niteliği konusu sıklıkla tekrarlanan hususlardandır. Bu noktada yerel halkın alanı yönetmesi ve işletmelerin sahibi olması dışarıdan gelen turistler için pozitif bir algı yaratmakta ve yerel halkın yetiştirdikleri ürünleri alabildikleri otantik bir hava deneyimlemelerini sağlamaktadır. Diğer yandan sürecin profesyonel yürütülememesi sayılan tüm olumsuz durumların zeminini hazırlayan bir diğer önemli faktördür. Bu noktada ürün&hizmet sunumu yine yerel halka bırakılabileceği gibi kendilerine İl veya İlçe Turizm Müdürlükleri veya üniversite aracılığıyla eğitimler verilmesi ve denetlenmelerinin sağlanması veya Düzce Üniversitesi'nin Turizm İşletmeciliği bölümündeki öğrencilerin bölüm kontrolünde ve denetiminde alanda görevlendirilmeleri sunulan hizmetin otantik havasını bozmadan daha profesyonel verilebilmesinin yolunu açacaktır. Bu noktada sürdürülebilir turizmin gereklerinden, ekoturizmin ilkelerinden ve örnek olaylardan, olası davranışların neden-sonuç ilişkilerinden bahsedilen eğitimler yerel halkın turist ve turizm alanında bilinçlenmesini ve alanlarını koruyarak kullanabilme ihtimalinin kendilerine sunulmasını da beraberinde getirecektir. Alanın ölçeği göz önünde bulundurulduğunda yapılması gerekenin işletme sayısının artırılmasından ziyade, hali hazırda var olan hizmet niteliğinin artırılması olarak yorumlanmıştır. Benzer şekilde alanın Akçakoca'ya olan yakınlığı herhangi bir konaklama ihtiyacı doğmasını engellemektedir.

Alternatif ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi çalıştay kapsamında vurgulanan ve turizmin sürdürülebilirliği adına olmazsa olmaz olarak tanımlanan önerilerdendir. Bu bağlamda Fakıllı önemli bir destinasyon özelliği taşımaktadır. Çevresindeki piknik alanları ve özellikle sosyal medyada kullanıma uygun fotoğrafların çekilebileceği salıncak alanı yorumlarda sıklıkla bahsedilmiştir. Alanda görüntü ve ses kirliliğine neden olmayacak alternatiflerin geliştirilmesi, alandaki işletmelerin sundukları tatlara yerel yeni tatları eklemeleri ve özellikle yüksek sezonda alanda yerel pazarların ve panayır alanlarının kurulması alanı bir tam gün geçirilebilecek alternatif bir rotaya dönüştürebilir. Bu sayede hem alanın daha güçlü bir turizm destinasyonuna dönüşmesi sağlanacak, hem de coğrafi işaretli ürünlerin sunulduğu alana Akçakoca içerisinde bir rota daha eklenmiş olacaktır. Bu bağlamda yoğun bir ziyaret alanı olmamasına rağmen bozulmaların başladığı alanın korunmasının sağlanması öncelikle koruma öncelikli kontrollü bir işletme prensibine, sonrasında ise taşıma kapasitelerinin aşılmasına bağlıdır. Bu amaçla alanın ekolojik

özelliklerinin korunması adına taşıma kapasitesi hesaplanmalı ve bu kapasiteye uygun ölçekte alan ortaya çıkarılmalı ve girişler bu ölçekle sınırlandırılmalıdır.

Yorumların bazılarında mağaraya giden yoldaki köyün güzelliği vurgulanmıştır. Özellikle dışarıdan gelen turistler için Karadeniz köylerini daha yakından görme imkânı sağlayan bu yolun, sonunda serinletici, rahatlatıcı, yeşillik bir alana varması ve fotoğraf çekimine uygun estetik yönü bulunması ise trekking, fotoğraf veya bisiklet rotaları oluşturulması ve destinasyon olarak da Fakıllı Mağarası'nın belirlenmesi fikrini mantıklı hale getirmektedir. Alanda sıcak, soğuk içeceklerin ve yemek yiyebilme imkânı sağlayan işletmeler olması rota sonunda zaman geçirilebilecek yer için ayrıca yatırım yapılması zorunluluğunu da ortadan kaldırmaktadır. Tüm bunlar dışında Fakıllı Mağarası'nı yine Düzce'de bulunan Sarıkaya Mağarası ile Sakarya, Bolu veya Zonguldak mağaraları ile birleştiren bir mağara rotasının oluşturulması, Akçakoca merkezli olarak profesyonellere, macera turistlerine ve ilgililere sunulması, rotanın farklı sezonlarda farklı profillere göre çeşitlendirilmesi bölgede güçlü alternatif bir rota oluşturulmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda hem Düzce içerisinde hem de çevre illerdeki yerel yönetimler aracılığıyla paydaş iş birliklerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Her şeyden önce alanın korunması gereken ekolojik ve coğrafi özellikleri olan ve köy sınırları içerisinde bulunan bir alan olduğunun; yani her iki anlamda da yaşam alanı özelliği gösterdiğinin unutulmaması gerekmektedir. Bu bağlamda bahsedildiği üzere taşıma kapasitesi, görüntü-gürültü veya çevre kirliliği, trafik yoğunluğu, kaynakların aşırı kullanımı gibi olumsuzlukların yaşanmaması adına koruma bölgesi ilan edilen alanın turizm sürecinin de planlı ve kontrollü işletilmesi gerekmektedir. Açıklanan tüm hususlara ek olarak sunulan olumsuzluklar nezdinde;

- Mağara içi yönlendirmelerin yeniden düzenlenmesi,
- Hem kişilerin hem de mağaranın korunmasına yönelik güvenlik önlemlerinin artırılması,
- Denetimli biletleme sisteminin oluşturulması,
- Mağara içi güzergahın rutin bakımlarının yapılması ve yerel yönetimlerce denetlenmesi,
- Mağaranın rutin bakımının yapılması ve belirli aralıklarla ziyarete kapatılması,

- Yapılacak iş birlikleri ile ziyarete açık dönemlerde sürekli ve profesyonel elemanların görev yapması,
- Hijyenik tuvalet hizmetinin sunulması Akçakoca'da sürdürülebilir bir mağara rotası oluşturulması için gereklidir.

Çalıştay üzerinden 2 yıl geçmesine rağmen Akçakoca'da sürdürülebilir turizmin temel gerekliliklerinden olan süreçlere aktif katılım ve paydaş iş birliği meselelerinin çözülememesi, kamu-üniversite ve/veya üniversite-özel sektör bağının sıkı olmaması alınan kararların hayata geçirilmesi noktasında aksaklıkların yaşanmasına vesile olmuştur. Akçakoca konumu itibarıyla oldukça şanslı bir destinasyondur, Türkiye turizm tarihinde ilk turizm destinasyonu olmasını da büyük oranda bu şanslı konumuna borçludur. Fakıllı Mağarası da aynı şekilde hem çevre destinasyonlarla ortak bir rota oluşturulması hem de Akçakoca içerisinde rekreatif yeni bir alan yaratılabilmesi açısından merkeze yakınlığı ve köy içerisinde kırsal alanda bulunması sayesinde sahip olduğu görsel güzellik sayesinde şanslı durumdadır. Mevcut haliyle yorumlardan da anlaşıldığı üzere bir uğrak noktasından öteye gidemeyen, mağara hedefiyle seyahat eden meraklıları kendisine çekemeyen ve kısa bir süre içerisinde vandalizm ve kötü yönetim nedenleriyle ekolojik özelliklerini yitirmeye başlayan mağaranın sahip olduğu güçlü yönlerin bahsedilen hususlar dikkate alınarak değerlendirilmesi ile Fakıllı Mağarası'nın Akçakoca için farklı etkinlikleri barındıran ve farklı profillere hitap eden güçlü bir alternatif turizm destinasyonuna dönüştürülmesi mümkündür.

Kaynakça

- Akbaba, A., Gürü, E. B., Yaran, M. ve Çimen, H. (2006). Öğrencilerin öğretim elemanları ile ilgili kalite beklentileri: Akçakoca turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 9-21.
- Akçakoca Turizm Çalıştayı Sonuç Raporu (2022), <https://cdn.duzce.edu.tr/File/GetFile/2a5c7365-002b-48fe-a7de-d306654281fc>, (Erişim Tarihi: 29.07.2023).
- Çiçek, E., Pala, U. ve Özcan, S. (2013). Destinasyon tercihinde web sitelerinin önemi: yerli turistler üzerine bir araştırma, *Sosyoteknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* Yıl:3 Sayı:5
- Çimen, H. (2008). Turizm lisans öğrencilerinin mesleki yönelimleri: Akçakoca turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 194-202.
- Dağlı, Z. (2018). Sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın tutumlarını

incelemeye ilişkin bir araştırma: Akçakoca destinasyonu. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 15(3), 603-619.

- Hatırnaz, B. (2022). Akçakoca Destinasyonu'nun tarihî insan ekolojisi: Karadenizin Kıyıcığında Romani. Folklor/Edebiyat, 28(112), 1043-1068.
- Karagöz, A. ve Mesci, Z. (2020). Bölgesel kalkınmada turizm girişimciliğinin rolü: Akçakoca örneği. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 17(2), 203-231.
- Kulualp, H. G. ve Karadağ, D. (2019). Davranış bilimleri açısından halkın turizmin gelişimini desteklemeye yönelik algısını etkileyen faktörler: Akçakoca örneği. Journal of Management and Economics Research, 17(1), 40-62.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2013). Fakıllı Mağarası-Düzce, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/duzce/gezilecekyer/akcakoca-fakilli-magarasi>, Erişim Tarihi: 10.06.2023.
- Mesci, Z. ve Bakır, E. B. (2020). Destinasyon markalaşmasına yönelik paydaş analizi: Akçakoca örneği. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(44), 1323-1341.
- Mesci, Z., Mesci, M., Karagöz, A. ve Özgenç, C. (2018). Kadın girişimcilerin bölgesel kalkınmada rolü: Akçakoca ilçesi örneği. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(39), 387-412.
- Mesci, M. ve Öztürk, E. (2017). Akçakoca'nın kırsal turizm eğilimleri ve geleceğe yönelik öneriler, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9 (3) 73-82.
- Sahtiyancı, E. ve Yıldız, N. B. (2020). Erken cumhuriyet dönemi ilkokul yapılarına Akçakoca'dan bir örnek: Orhan Gazi İlkokulu. Sanat Tarihi Dergisi, 29(2), 589-603.
- Uçkun, C. G., Pelit, E. ve Emir, O. (2004). Otel işgörenlerinin iş doyumlarının önemi ve Akçakoca'da yerleşik yıldızlı otel işletmeleri işgörenleri üzerinde bir uygulama. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 39-59.
- Yıldırım, Y. (2019). Tüketicilerin sembolik tüketim eğilimlerinin öğrenilmesi: Akçakoca Örneği. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(6), 257-267.
- Yıldırım, Y. ve Yurttaş, A. (2020). Yaşlı tüketiciler pazarının tutum ve davranışlarının öğrenilmesi ve pazarlama stratejilerine yönelik öneriler Akçakoca Örneği. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(1), 79-97.
- Yücelten, E. (2016). Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.
- Zengin, B. ve Eker, M. (2020). Mağara turizminin Akçakoca turizmüne etkileri: Fakıllı Mağarası örneği. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(1), 220-233.

Etik Kurul İzni

Makalede etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

Katkı Oranı Beyanı

Makale tek yazardan oluşmaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.